International Journal of Kannada Research 2019; 5(3): 109-111

International Journal of Kannada Research
www.kannadajournal.com

ISSN: 2454–5813
IJKR 2019; 5(3): 109-111
© 2019 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 19-05-2019
Accepted: 21-06-2019

ವಿ.ಬಿ.ಅರ್ತಿಕಜೆ
ಬಸ್ತ್ಯಾಂವ್ ಪಾಯ್ಸ್
ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಸಂತ ಫಿಲೋಮಿನಾ ಕಾಲೇಜು,
ಪುತ್ತೂರು

Corresponding Author:
ವಿ.ಬಿ.ಅರ್ತಿಕಜೆ
ಬಸ್ತ್ಯಾಂವ್ ಪಾಯ್ಸ್
ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು
ಸಂತ ಫಿಲೋಮಿನಾ ಕಾಲೇಜು,
ಪುತ್ತೂರು

ಪುತ್ತೂರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು

ವಿ.ಬಿ.ಅರ್ತಿಕಜೆ

ಪುತ್ತೂರುತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಹಲವಾರುಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1. **ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ:** ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1927ರವರೆಗೆ) ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯು, ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ 12 ಕಿ.ಮೀ. ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾವತಿ – ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಅದು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಒಂದು ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳ ತನಕ ಕರಾವಳಿ ತೀರ ಮತ್ತು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.ಘಟ್ಟದಮೇಲಿನವ್ಯಾಪಾರಿಗಳುಮುಖ್ಯವಾಗಿಇಲ್ಲಿನಪೇಟೆಯಲ್ಲಿಉಪ್ಪನ್ನು ಖರೀದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.ತುಳುವರಿಗೆ ಇದು ಉಬಾರ್, ಉಬಾರ್ ಎಂದರೆ ಉಬ್ಬರ, ಮಳೆಗಾಲದ ಸಮಯ ನೇತ್ರಾವತಿ – ಕುಮಾರಧಾರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹದಿಂದಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಈ ಊರನ್ನು 'ಉಬಾರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾದ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಕೂಡ ಒಂದು. ಪುಣೆಯ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಂಶೋಧಕ ಡಾ. ಪಿ. ರಾಜೇಂದ್ರನ್ 1983ರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾವತಿನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಶಿಲಾಯುಗ ಮತ್ತುಹೊಸಶಿಲಾಯುಗದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕ್ರಿ. ಪೂ.5000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವ ನೆಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1881ರಿಂದ 1926ರ ವರೆಗೆ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1927ರನಂತರಪುತ್ತೂರುತಾಲೂಕು)ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು1.ನದಿಸಂಗಮದಿಂದಾಗಿ ಇದನ್ನು 'ಗಯಾಪದ ಕ್ಷೇತ್ರ', 'ದಕ್ಷಿಣಕಾಶಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.ಇಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಮಾಸದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಫಲ್ಗುಣದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಅಂದರೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.ಈ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನವನ್ನು 'ಮಖೆ' ಎಂದು ಈ ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು 'ಮಖೆ ಜಾತ್ರೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿ.ಇಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಾಂಕಾಳಿ ಅಬ್ಬೆಯ ಗುಡಿ ಇವೆ.ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸದಿ, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಚರ್ಚು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಸೀದಿಗಳು ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಸ್ಥಳವು ಬಂಗರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗ, ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪರಸ ಬಂಗನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1411ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೊಂದು ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ2.ಆದರೆ ಈಗ ಅವೆರಡು ನಾಶವಾಗಿದೆ.

2. **ಬೆಂದ್ರ್‌ತೀರ್ಥ:** 'ಬೆಂದ್ರ್‌ತೀರ್ಥ'ವುದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಏಕೈಕ ಬಿಸಿ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆ3. ಪುತ್ತೂರು ಪೇಟೆಯಿಂದ 15 ಕಿ. ಮೀ.ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಇರ್ದೆಯ, ಬೈಲಾಡಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಕೊಳದ ನೀರಿನಲ್ಲಿಕೆಲವುದಿನಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಚರ್ಮ ರೋಗಗಳುವಾಸಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಜನರನಂಬಿಕೆ. ಈಕೊಳದನೀರು ಗಂಧಕದ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಚರ್ಮರೋಗಗಳು ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹಳ್ಳಿ ಜನ ನಂಬಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೆಂದ್ರು' ಅಂದರೆ ನೀರನ್ನು ಹಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರು ತಯಾರಿಸುವುದು. 'ತೀರ್ಥ' ಎಂದರೆ

ಪವಿತ್ರ ಜಲ, ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಬಿಸಿ ಪವಿತ್ರಜಲ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಯ ಸುತ್ತ 26 ಅಡಿ, 13 ಅಡಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಿರುವಒಂದುಕೊಳವನ್ನುರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.ಈ ಚಿಲುಮೆಯಿಂದ ಗಂಟೆಗೆ 1350ರಿಂದ 4600 ಲೀಟರ್‌ನಷ್ಟುನೀರುಹೊರಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ.ಇದರ ಉಷ್ಣಾಂಶ 99 ಡಿಗ್ರಿಯಿಂದ 106 ಡಿಗ್ರಿ ಫಾರನ್ ಹೀಟ್.

ಕೆ.ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರು1949ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಕರುಳಿನ ಕರೆ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ ಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೊಳದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.'ಇರ್ದೆಯ ಕೆರೆ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದದ್ದು, ನದಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ನೀರಿನ ಕುಂಡ, ನಡುಗಾತ್ರಕ್ಕಷ್ಟೆ ನೀರು.ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ನೀರು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ.ನೆಲದೊಳಗಿಂದ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಸಿನೀರು, ನಾಲ್ಕುಮಾರಿನಆಚೆತಣ್ಣೀರಹೊಳೆ', ಹಿಂದಿನದಿನಗಳಲ್ಲಿಶ್ರಾವಣಅಮವಾಸ್ಯೆ (ತೀರ್ಥಅಮವಾಸ್ಯೆ) ಯ ಶುಭದಿನದಂದುಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಈ ಕೊಳದ ಬಳಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು.ಭಕ್ತರು ಈ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿನಂತರ ಕೊಳದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರುಅಥವಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಫಲ ತಾಂಬೂಲ ಮತ್ತುಕಾಣಿಕೆ (ಹಣ)ಯನ್ನು ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಮರಾಠಿಜಾತಿಯಲ್ಲಿಹೊಸದಾಗಿವಿವಾಹವಾದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕೊಳದಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ'ಸೀರೆ ಹೊಳೆ' ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೊಳೆಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ 'ವೆಂಟೆಡ್ ಡ್ಯಾಂ' ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಹೊಳೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ.

3. **ಕಡಬ:** ಪ್ರಸ್ತುತ, ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಒಂದು ಹೋಬಳಿಯಾಗಿರುವ ಕಡಬವು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ–ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ42ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದುಕದಂಬವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲ ದಿಂದಲೇ ಅದು ಸೀಮೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು4. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಆಳ್ವಕೆ ವೇಳೆ ಕಡಬವು, ಮಂಗಳೂರು ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗವಾಗಿ 'ಕಡಬ ಸ್ಥಳ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1881ರ ತನಕ ಅದು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕಡಬದಲ್ಲಿ ಕದಂಬರ ಕಾಲದ ವೀರಗಲ್ಲೊಂದು ಈಗಲೂ ಇದ್ದು, ಅಲ್ಲೊಂದು ರಸಬಾವಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.ಅಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳರ ಬೀಡು ಇದ್ದು ಅವರು ಕೋಡಿಂಬಾಳ, ಕುಟ್ರುಪಾಡಿ ಮತ್ತು ಕಡಬ ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಾಮ ಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ಬಸದಿ, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಚರ್ಚು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ನೀಲಕಂಠ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿವ.

4. **ಸವಣೂರು:** ಪುತ್ತೂರು–ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಪುತ್ತೂರು ಪೇಟೆಯಿಂದ 13 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವಒಂದುಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳ.ಪ್ರಸಿದ್ಧಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸದಿಇರುವಇದುಒಂದೊಮ್ಮೆ ಜೈನಶ್ರಾವಕರ ಊರಾಗಿತ್ತು.ಆದುದರಿಂದಶ್ರವಣರಊರುಸವಣೂರು ಎಂದಾಯಿತು.ತುಳುನಾಡಿನಾದ್ಯಂತಜೈನಅರಸರು ಅಧಿಕಾರದ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವೇಳೆ ಜೈನರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸವಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಒಂದು ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸ್ಥಳವು ಪಣಪಿಲದ ಕೊಣ್ಣರೆಂಬ ಜೈನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು5.ಸವಣೂರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಈಗಲೂ ಹಲವು ಜೈನ ಬಸದಿಗಳಿವೆ. ಈ ಬಸದಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಹೂದೋಟವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಪಪುರವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.ಪುಷ್ಪಪುರವು ಪೂದೋಟವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುದ್ದೊಟ್ಟು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

5. **ಪಡುಮಲೆ:** ತುಳುನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೀರರಾಗಿ, ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಡಿನ ದೈವಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಪಡೆದಿರುವ ಕೋಟಿ–ಚೆನ್ನಯರು ಹುಟ್ಟಿದ ಪರ್ಮಲೆಯೇ ಇಂದಿನ ಪಡುಮಲೆ6, ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 25 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಮಂಗಲದ ಸಮೀಪ ಬಡಗನ್ನೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವು ಬೀಡಿನ ಬಲ್ಲಾಳರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಮಾಡ್ನೂರು, ಪಡುವನ್ನೂರು, ಇರ್ದೆ, ಬೆಟ್ಟಂಪಾಡಿ, ನಿಡ್ಪಳ್ಳಿ, ಬಡಗನ್ನೂರು, ಅರಿಯಡ್ಕ, ಕನಕಮಜಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳು ಈ ಬೀಡಿನ ಬಲ್ಲಾಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು.ಕೋಟಿ–ಚೆನ್ನಯರುಆಡುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಲಾದದೊಡ್ಡಗುಂಡುಕಲ್ಲುಗಳೂ,ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಬಳದ ಗದ್ದೆ, ಬಲ್ಲಾಳನ ಅರಮನೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

6. **ಎಣ್ಮೂರು:** ಅವಿಭಜಿತ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆಇರುವಎಣ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿತುಳುನಾಡಿನವೀರಸಹೋದರರಾದ ಕೋಟಿ–ಚೆನ್ನಯರ ಸಮಾಧಿಗಳಿವೆ.

7. **ಜಾಂಬ್ರಿ ಗುಹೆ:** ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 15 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಣಾಜೆ ಗ್ರಾಮದ ಆರ್ಲಪದವು ಪೇಟೆ ಸಮೀಪ ಅರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಸಾಗುವ ಮಣ್ಣಿನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ 5 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ಸಿಗುವ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ, ರಸ್ತೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಗುಹೆಯನ್ನು 'ಜಾಂಬ್ರಿಗುಹೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ7 . ಖರಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ತಂದ ಮೂರು ಶಿವಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನೆಂಬಐತಿಹ್ಯವಿದೆ.

ಖರಾಸುರತಲೆಎತ್ತಿದಜಾಗದಲ್ಲಾದಗುಹೆ ಸ್ವಯಂಭೂ–ಜಾಂಬ್ರಿಗುಹೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾಂಬ್ರಿ ಉತ್ಸವ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.ಉತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಕಾಪಾಡ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಿಗಳು ಏಣಿಯ ಮೂಲಕ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಒಳಗೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.ಇದನ್ನು ಜಾಂಬ್ರಿ ಯಾತ್ರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 12 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಜಾಂಬ್ರಿ ಉತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ .

8. **ಸನ್ಯಾಸಿಗುಹೆ:** ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕೆದಂಬಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗುಡ್ಡೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಳವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಹೆಗಳೆರಡು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಅವು ಸನ್ಯಾಸಿ ಗುಹೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಜನರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರುವ ಈ ಗುಹೆಗಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನೆಯ ಮತ್ತು ರುಬ್ಬುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದು, ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಣ್ಣಿನ ಮತ್ತು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲಿಪಿ, ಬರಹಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು 'ಹೊಸ ಶಿಲಾಯುಗ' ಅಥವಾ 'ತಾಮ್ರ ಯುಗ' ಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಜನವಸತಿಯ ನೆಲೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

9. **ವಿಷ ಸರೋವರ:** ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ವಿಷ ಸರೋವರ' (ಕೆರೆ)ವೊಂದು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕುಂತೂರು ಗ್ರಾಮದ

ಕೆದ್ದೊಟ್ಟುವಿನಲ್ಲಿದೆ. ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 15 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಲಬದಿ ಸಾಗುವ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ 1.5 ಕಿ.ಮೀ. ಸಾಗಿದರೆ ಸಿಗುವುದೇ ಶಿರಾಡಿ ದೈವದ ಸ್ಥಾನ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಸಿಗುವ ಏಣಾಜೆಯೆಂಬ ಬೈಲನ್ನು ದಾಟಿ ಮತ್ತೆ1.5 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಕುಂತೂರು ಪೇಟೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಲಬದಿ ಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕಚ್ಚಾರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 10 ಕಿ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಸಿಗುವ ಅಡಿಕೆ ತೋಟವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಕಾಣಸಿಗುವುದೇ ಕೆದ್ದೋಟೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ 'ಕೆದ್ದಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೆರೆ.ಈ ಕೆರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಗಬನವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮೂರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡವರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಮೋನಪ್ಪ ಗೌಡ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ಚಲ್ಲಮೇರ'ನ ಐತಿಹ್ಯವೊಂದಿದೆ8. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಡ್ಡಸದ (ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ತುಳು ವಾಡಿಕೆಯ ಹಬ್ಬ) ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಲೆಂಜಿಮಲೆ ಕಡಿಗೆ ಹೋದ ಚಲ್ಲಮೇರನು ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ಪವೊಂದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದು ತಂಪಾದ ನೀರಿನ ಹಳ್ಳವಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ನೀಡಿದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಪವು ನಿಧಿಯೊಂದನ್ನು ಎಳೆದುತಂದಾಗ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಚಲ್ಲಮೇರನು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಾಣದ ಸರ್ಪವು ಆ ನಿಧಿಯು ಅಲ್ಲೆ ಹೂತು ಹೋಗಿ ನೀರು ಮೇಲೆ ಬಂದು ಈ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಐತಿಹ್ಯ

10. ಕೆಮ್ಮಾಲ್‌ಸರೋವರ:
ಪುತ್ತೂರುತಾಲೂಕಿನಒಂದುಹೋಬಳಿಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಿರೇಬಂಡಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಕೆಮ್ಮಾಲ್ ಎಂಬ ಸರೋವರವೊಂದು ಇತ್ತು ಎಂದು ಕೃತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ9. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸರೋವರ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

11. ಬಾಲವನ: ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮನೆ ಬಾಲವನ. ಪುತ್ತೂರು ಕೇಂದ್ರ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ 2 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಲಡ್ಕ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಬಾಲವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 40 ವರ್ಷ ಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಡಾ। ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಬಾಲವನದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಅದೊಂದು ಮನೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಿರದೆ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು.ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಟಾಣಿ ರೈಲು (1935) ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ಹಲವು ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದವು10.ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಂತರು, ಸ್ವತಃ ನಾಟಕ ಬರೆದು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಬಾಲಜಗತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲಾರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಾಡಿನ ವಿವಿಧೆಡೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಕಾರರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 12 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಾರಂತರು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಹರ್ಷ ಮುದ್ರಣಾಲಯ'ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು.ಆದರೆ 1973ರಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಪುತ್ತೂರು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದ ನಂತರ ಬಾಲವನವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಿತು.

12. ಬಿರುಮಲೆ: ಪುತ್ತೂರು ಪೇಟೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ದರ್ಬೆ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪ ಬಿರುಮಲೆ ಬೆಟ್ಟವಿದೆ. 'ಬಿರು' ಅಂದರೆ ಬಿಲ್ಲು ಎಂದರ್ಥ.ಆದುದರಿಂದ ಬಿರುಮಲೆ ಎಂದರೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟ ಅಥವಾ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಬೆಟ್ಟ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಬೀರುಮಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದರ ಹಿಂದೊಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಬೀರನೆಂಬಾತನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಕಳೆದುಹೋದ ಕುರಿಮರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಈ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದನು.ಇದರಿಂದ ಈ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೀರುಮಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೇಳಿಕೆ[11].

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೇ ಗಿಡಮರಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬೋಳು ಬೋಳಾಗಿದ್ದ ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೋಚಣ್ಣ ರೈಯವರು ಪುತ್ತೂರಿನ ತಹಶಿಲ್ದಾರರಾಗಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು.ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಗೆ ಹೋಗಲು ರಸ್ತೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಉದ್ಯಾನವನ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ದೂರದರ್ಶನ ಮರುಪ್ರಸಾರ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ.ಇಡೀ ಪುತ್ತೂರು ಪೇಟೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಿರುಮಲೆಯು, ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.ಪುತ್ತೂರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ, ಪುತ್ತೂರು ಶಿಲಾಯುಗ ದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೋಟಿ–ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ನೆಲೆಸಿದನಾಡು ಪುತ್ತೂರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.ಇದರೊಂದಿಗೆಇಲ್ಲಿನಧಾರ್ಮಿಕಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಒಳಪಟ್ಟತ್ತು.ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಉಪ್ಪಿನಂಡಿಯು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವ್ಯಾಪಾರಿಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು,ಇಲ್ಲಿಂದನದಿಮೂಲಕಮಂಗಳೂರಿಗೆವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಪುತ್ತೂರು ಕೇಂದ್ರದ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ

1. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ – ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ವರ್ಮುಡಿ – ಪುಟ 22
2. ಪುತ್ತೂರಿನ ಕ್ರಾಂತಿ ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್ – ಪುಟ 14
3. ಅಧೇ – ಪುಟ 22
4. ಅದೇ – ಪುಟ 23
5. ಅದೇ – ಪುಟ 24
6. ಅದೇ – ಪುಟ 24
7. ಅದೇ – ಪುಟ 25
8. ಅದೇ – ಪುಟ 27
9. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ – ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್ – ಪುಟ 28
10. ಹೀಗೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತ – ವಿ. ಬಿ. ಅರ್ತಿಕಜೆ ಪುಟ 59
11. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ – ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ವರ್ಮುಡಿ – ಪುಟ 30